

Kalksten blev kalk

Redan tidigt kunde gotlänningarna bryta kalksten och bränna den till kalk. Båda kunskaperna kom till nytta när kyrkorna på ön började byggas under 1100-talet.

Att de tunga blocken av kalksten bröts så nära byggplatsen som möjligt är lätt att förstå. Många starka armar och ryggar behövdes för brytning, transporter och senare kalkbränning, innan ett bygge kunde påbörjas.

Murbruket som då användes var en blandning av sand och den brända kalken, vilken först måste 'släckas'.

Att bränna och släcka kalk

Kalkbränning skedde till en början i mindre milor för husbehov. Senare skedde bränningen i större skala i kalkugnar. Ugnen staplades full med kalk och ved, varefter den tändes och murades igen. Bränningen pågick sedan i en temperatur av cirka 900° C i 3-4 dagar, och sedan var det dags för 'utpackningen' av de heta stenarna. För att kunna användas i murbruk måste dock kalken först släckas, vil-

Kalkugn. Kalkugnen vid Stora Hajdes användes senast 1944 och har restaurerats genom Fröjel hembygdsförenings försorg. FOTO Staffan Berggren

ket skedde i en så kallad kalkgrop, där den brända kalken under omrörning blandades med stora mängder vatten till en lämplig, smetliknande konsistens – en inte helt ofarlig syssla!

Kalk i Fröjel

I Fröjel fanns de två viktigaste förutsättningarna för kalkhantering nämligen kalksten och skog. Det var därför naturligt att en tämligen omfattande kalkhantering växte fram. I skogarna mellan Övre och Nedre Fröjel syns tydliga bevis på detta överallt i terrängen, men av det 30-tal kalkugnar som funnits i socknen har de flesta nu förvandlats till stenhögar. Vid gården Hajdes finns dock en restaurerad kalkugn, som senast användes 1944.

FRÖJEL HEMBYGDSFÖRENING

Adress: Fröjel, Skolgården, SE 623 55 Klintehamn Hemsida: www.frojel.net
Besöksplatsen öppnar vid midsommar och håller öppet i sex veckor.

